

Konu: **Bilim**
Yazı: **105**

Gerçekliğin Üç Boyutu

Doç. Dr. Haluk Berkmen

Genelde gerçeklik: "İnsan bilincinden bağımsız, somut ve nesnel olarak var olan her şey" şeklinde tanımlanır. Ama göz ardı edilen nokta, insan bilincinden bağımsız hiçbir şeyin olmadığıdır. Dışımızda var olanları beş duyumuzla algılıyoruz. Algıladığımızı veya algıladıklarımızı ise kendi bilgilerimizle ve varsayımlarımızla yorumluyoruz. Dış dünya olarak tanımladığımız ortam aslında sonsuz ve bütünsel bir enerji alanıdır. Bu enerji alanında farklı titreşimlerde farklı dalgalar bulunur. Bu dalgaların bazılarını duyu organlarımızla algılayabilsek de, pek çoğunu algılayamıyoruz. Enerji dalgaları bize ses, ışık, tat, koku ve dokunma şekilde ulaşır. Ancak her kişiye ulaşan ortak dalgalar olsa da, her kişinin kendine göre algıladığı dalgaların etkisi farklı duygulara yol açabilir. Birinin çok hoşuna giden bir müzik, bir başka kişiye çok çirkin ve rahatsız edici gelebilir. Duyularımıza güvenmememiz gerektiğini René Descartes (1596 – 1650) daha 1600 yıllarda şöyle demişti. Descartes "Duyular bizi yanıltır. Bizi bir kere dahi yanıltmış olana güvenmememiz gerekir" diyerek "Duyularımın şüphe edebilirim ama şüphe etmeyeceğim tek şey düşüncemdir. Düşünüyorum, şu halde varım" sonucuna ulaşmıştır. Ancak düşüncenin kaynağına inmek, gerçeği ve gerçekliği kavramak açısından çok önemlidir.

Düşünen insan varlığından şüphe etmeyebilir, ama gerçeği algıladığını iddia edebilir mi? Zira gerçeklik üç boyutludur. Bunlar:

1) Kişisel gerçeklik, 2) Toplumsal gerçeklik ve 3) Bilimsel gerçeklik boyutlarıdır.

Kişisel gerçeklik de iç-içe geçmiş iki katmandan oluşur: a) Duyusal gerçeklik, b) Duygusal gerçeklik. Duygular kararlarımızı ve gerçeklik algımızı etkiler. Örneğin âşık olan insan dünyayı ve sevdiği kişiyi veya varlığı duygularıyla yorumlar. Bu yüzdendir ki: "Aşkın gözü kördür" demişlerdir. Keza, hırs ve aşırı öfke içinde davranışlarının kontrolünü kaybeden kişi için: "Gözünü kan bürümüş" denmektedir.

Gerçekliğin ikinci boyutu olan toplumsal gerçeklik insanların ortak inançlarıyla ilgilidir. Her toplum belli dönemlerde belli birtakım varsayımlar ve önyargılar üretmiştir. Örneğin, Ortaçağ'da Avrupa'da birçok ülkede Engizisyon mahkemeleri kurulmuş ve pek çok insan haksız suçlamalarla veya o günün Katolik inancına ters düşen düşüncelerinden dolayı, işkence görmüş, hatta meydanlarda yakılmıştır. Bilime büyük katkıları olmuş olan Galileo Galilei (1564 – 1642) dünyanın merkezde olmadığını ve dünyanın yuvarlak olduğunu savunmuş ve bu iddiasından dolayı Engizisyon mahkemesi tarafından ömür boyu oda hapsine mahkûm edilmiştir.

Gerçekliğin üçüncü boyutu olan Bilimsel Gerçeklik, son birkaç yüzyıldır tartışmasız onay görmektedir. Ancak bilimleri **Sosyal Bilimler** ve **Pozitif Bilimler** olarak iki sınıfa ayırmak gerekir. Sosyal bilimler tarafsız olmayı amaçlasalar da Toplumsal Gerçeklik boyutundan büyük çapta etkilenmişlerdir. Örneğin, insanın kökenini, toplumsal ve kültürel yönlerini inceleyen Antropoloji bilimi uzun yıllar boyunca Afrikalı insanların daha ilkel, daha az zeki olduklarını

iddia etmiş, kültürlerini ve inançlarını küçümsemiştir. Tarih bilimi dahi toplumsal gerçeklikten tümüyle bağımsız değildir. Bu yüzden ki: "Tarihi galipler yazar" denmiştir.

Son bir iki yüzyıldır Sosyoloji bilimi pozitif bilimlerden büyük çapta etkilenmiş ve rasyonel olmaya, pozitif sonuçlara ulaşmaya gayret etmiştir. Örneğin Sosyolojinin kurucularından olan Emile Durkheim (1858 – 1917) "Esas amacımız insan davranışlarını bilimsel rasyonalizmle açıklamaktır. Pozitivizm, bu rasyonel yaklaşımın sonucudur" demiştir. Ancak insan davranışlarının hiç de rasyonel olmadıkları ve pozitivizm ile açıklanamayacakları artık bilinen bir gerçektir.

Pozitif bilimleri asıl güçlü kılan ve toplumlararası kabul görmelerini sağlayan uluslararası bir dil olan matematiktir. Zira matematik en rasyonel dil olma özelliğini taşır. Matematik kişisel bakış açısına veya toplumsal varsayımlara dayanmaz, denklemlerle ifade edilen sayısal sonuçlara dayanır. Matematik sayesinde ileri sürülen modeller, deney ve gözlemle onaylandıklarında bilimsel kuramlara dönüşürler ve tartışmasız kabul görürler.